

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 28. martā
(OR. en)

6819/23

ECOFIN 187
UEM 46
SOC 143
EMPL 100
COMPET 143
ENV 174
EDUC 74
RECH 62
ENER 92
JAI 214
GENDER 21
ANTIDISCRIM 21
JEUN 40
SAN 100

LEGISLATĪVIE AKTI UN CITI DOKUMENTI

Temats: PADOMES IETEIKUMS par eurozonas ekonomikas politiku

PADOMES IETEIKUMS

(... gada ...)

par eurozonas ekonomikas politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 136. panta 1. punktu saistībā ar tā 121. panta 2. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

apspriedusies ar Ekonomikas un finanšu komiteju,

apspriedusies ar Ekonomikas politikas komiteju,

tā kā:

- (1) Eurozonas ekonomikas atveseļošanas laikposmā pēc Covid-19 pandēmijas pārtrauca virkne ārēju satricinājumu. Īpaši pateicoties izlēmīgai ekonomikas politikas reakcijai gan valstu, gan Savienības līmenī un ierobežošanas pasākumu atcelšanai, eurozonā 2021. un 2022. gadā iezīmējās samērā spēcīgs IKP pieaugums, proti, attiecīgi 5,3 % un 3,5 % apmērā. Arī darba tirgus bija noturīgs, un bezdarba līmenis 2022. gadā sasniedza rekordzemu līmeni, proti, 6,8 %. Taču globālo enerģijas cenu pieaugums, paaugstinātā nenoteiktība un piegādes ķēžu traucējumi, ko izraisīja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, 2022. gada otrajā pusē atspoguļojās izteiktā ekonomiskās aktivitātes kritumā. Enerģētiskās krīzes rezultātā pārskatītās prognozes par 2023. gadu ir negatīvākas. Kopumā sagaidāms, ka eurozonas IKP pieaugums 2023. gadā būs tikai 0,3 %, bet 2024. gadā tas atkal pieaugs līdz 1,5 %. Inflāciju ir veicinājis enerģijas tirgus un citi izejvielu tirgi, un laika gaitā tā ir skārusi arī citas preces, 2022. gadā sasniedzot 8,4 %. Sagaidāms, ka nākamajos mēnešos inflācija joprojām būs augsta un 2023. gadā saglabāsies 6,1 % līmenī, savukārt 2024. gadā tā sāks samazināties. Tā kā pieprasījums pēc darbaspēka joprojām ir liels, paredzams, ka darba tirgi turpinās būt stabili. Tā kā lielā daļā uzņēmumu aizvien ir vērojams darbaspēka trūkums, sagaidāms, ka nākamgad bezdarbs palielināsies tikai nedaudz, bet 2024. gadā tas atkal mazināsies. Tā kā 2023. gadā sagaidāms nominālās algas pieaugums, taču tas saglabāsies zemāks par inflāciju, kā rezultātā samazināsies mājsaimniecību pirktspēja.

Šajā kontekstā līdz ar enerģijas bilances kraso pasliktināšanos ir samazinājies eurozonas tekošā konta pārpalikums, savukārt euro vērtības nominālā samazināšanās attiecībā pret ASV dolāru un dažām citām valūtām kopš 2021. gada otrās puses nākotnē, visticamāk, tikai nedaudz uzlabos konkurētspēju, ņemot vērā augstās enerģijas izmaksas.

- (2) Makroekonomisko apstākļu pasliktināšanās un ievērojamās cenu atšķirības starp dalībvalstīm apgrūtina ienākumu un ekonomikas ciklu konvergenci eurozonā. Kaut arī Covid-19 pandēmija izraisīja dziļas, lai gan lielākoties pārejošas makroekonomiskā snieguma atšķirības, tā tikai ierobežoti un īslaicīgi ietekmēja ekonomikas ciklu sinhronizāciju. Enerģētiskā krīze rada vēl papildu neviendabīgu makroekonomisko ietekmi uz eurozonu. Tā kā dažādās valstīs ir atšķirīga energoresursu struktūra un politika enerģētikas krīzes ietekmes mazināšanai, eurozonā ir vērojami ļoti atšķirīgi kopējās inflācijas un pamatinflācijas rādītāji. Augstās enerģijas cenas un spiediens uz piegādes ķēdēm ir nevienmērīgi ietekmējuši ražošanu un pakalpojumus visās eurozonas dalībvalstīs, un to rezultātā varētu dažādā mērā mainīties relatīvā konkurētspēja. Lai gan pieejamie rādītāji liecina, ka konkurētspējas atšķirības eurozonā līdz šim ir bijušas ierobežotas, pēdējā laikā tekošā konta bilanču atšķirības eurozonā ir palielinājušās, galvenokārt sliktākas enerģijas bilances dēļ.

- (3) Lai nodrošinātu atbilstīgu un saskaņotu politikas reakciju uz ekonomikas perspektīvu pasliktināšanos un augsto inflāciju, ir pienācīgi jāpielāgo un jāsaskaņo monetārā un fiskālā politika. Monetārajai politikai ir jārisina augstās inflācijas problēma. Eiropas Centrālā banka (ECB) ir gatava novērst iespējamās nepamatotas un haotiskas tirgus dinamikas riskus, kas nopietni apdraud monetārās politikas transmisiju visā eurozonā. Pašreizējos apstākļos visaptveroša fiskālā ekspansija nolūkā stimulēt pieprasījumu tikai vēl vairāk palielinātu inflācijas spiedienu. Valsts parāds vairākās eurozonas dalībvalstīs ir liels. Tāpēc fiskālā politika būtu pienācīgi jādiferencē starp dalībvalstīm atbilstoši to ekonomiskajai un fiskālajai situācijai, kā to Padome ieteica savā 2022. gada 12. jūlija ieteikumā par valstu reformu programmām un ar ko sniedz Padomes atzinumus par katras dalībvalsts 2022. gada stabilitātes programmām¹. Turklāt dalībvalstīm jābūt gatavām valsts finansētos kārtējos primāros izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai, vienlaikus saglabājot parāda atmaksājamību. Līdztekus būtu jāveic mērķorientēti pagaidu fiskālie pasākumi neaizsargāto personu un uzņēmumu atbalstam, kas arī palīdzētu saglabāt darbvietas un cilvēkkapitālu, vienlaikus saglabājot cenu signālus un nodrošinot stimulus enerģijas patēriņa samazināšanai. Joprojām ir būtiski dalībvalstu vidū cieši koordinēt politikas risinājumus. Augstās inflācijas sociālās ietekmes mazināšanā būtiska loma ir arī darba tirgus un sociālajai politikai. 2022. gadā vidējās algas atpalika no inflācijas.

¹ Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumi par valstu gada reformu programmām un ar ko sniedz Padomes atzinumus par valstu 2022. gada stabilitātes programmām (OV C 334, 1.9.2022., 1., 35., 44., 52., 60., 70., 96., 104., 112., 120., 128., 146., 154., 162., 181., 197., 205., 213., 221. lpp.).

Turpmāk algu attīstībā ir jācenšas panākt pareizo līdzsvaru, lai aizsargātu darba ņēmēju pirkjspēju – īpašu uzmanību pievēršot zema atalgojuma saņēmējiem –, vienlaikus novēršot risku, ka algas veicina inflāciju un padziļina iezīmējušās konkurētspējas atšķirības eurozonā un pasaulē. Kvalitatīvas nodarbinātības sekmēšana arī varētu palīdzēt veicināt patēriņu. Sociālo partneru aktīva iesaiste palīdz apzināt problēmas – tai skaitā konkrēti attiecībā uz monetāro savienību –, ļauj panākt labākus politikas risinājumus un nodrošina lielāku atbildību par ekonomikas un sociālās politikas programmu. Inflācijas samazināšanos var veicināt arī uz piedāvājumu vērstā politika, paātrinot alternatīvu energoapgādes avotu izvēršanu, veicinot konkurenci un inovācijas, kas uzlabo resursu sadali, un atbalstot produktivitātes pieaugumu. Tāpat pastāvīgi jāuzrauga finanšu stabilitātes riski.

- (4) Atveseļošanas un noturības mehānisms, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/241¹, ("mehānisms") un kohēzijas politikas fondi ir būtiski eurozonas noturības stiprināšanas un konverģences veicināšanas instrumenti. Mehānisma īstenošana eurozonas dalībvalstīs norit sekmīgi – kā priekšfinansējums un maksājumi pēc atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes ir izmaksāti vairāk nekā 136 000 000 000 EUR. Kopš Covid-19 pandēmijas sākuma eurozonas dalībvalstīm saskaņā ar kohēzijas politikas programmām ir izmaksāti vairāk nekā 82 000 000 000 EUR. Mehānisms un kohēzijas politikas fondi veicina eurozonas politikas prioritāšu īstenošanu, izmantojot vairākus kanālus: abi instrumenti sekmē ekonomisko aktivitāti ar papildu investīcijām, savukārt plānotās investīcijas un strukturālās reformas ilgtermiņā veicinās zaļo un digitālo pārkārtošanos, vienlaikus stimulējot lielāku produktivitātes pieaugumu un potenciālo izlaidi, kā arī palielinot dalībvalstu noturību. Liela daļa investīciju un reformu, kas tiek veiktas mehānisma ietvaros, palīdz īstenot arī iepriekšējos eurozonai adresētajos ieteikumos norādītās eurozonas politikas prioritātes. Līdz ar to, lai uzturētu reformu dinamiku, ir svarīgi turpināt īstenot saskaņotās reformas un veikt investīcijas atbilstoši plānotajam grafikam.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

- (5) Gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā, kas iekļauts Komisijas 2022. gada 22. novembra paziņojumā, ir norādītas galvenās politikas prioritātes un vadlīnijas nākamajam gadam ar mērķi nodrošināt konsekventu ekonomikas politikas reakciju Savienības līmenī. Gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījuma pamatā ir četras konkurētspējīgas ilgtspējas dimensijas: vidiskā ilgtspēja, taisnīgums, produktivitāte, makroekonomiskā stabilitāte, un tā atbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Turklāt, 2022. gada 22. novembrī publicētajā 2023. gada Brīdināšanas mehānisma ziņojumā ir sniegta Komisijas analīze par potenciālajām makroekonomikas nelīdzsvarotībām, kas var traucēt dalībvalstu tautsaimniecību, ekonomiskās un monetārās savienības un visas Savienības pienācīgu darbību.
- (6) Inflācijas straujā palielināšanās pēdējā gada laikā ir likusi visā pasaulē strauji koriģēt monetārās politikas nostāju. ECB ir sākusi normalizēt monetāro politiku, lai nodrošinātu inflācijas savlaicīgu atgriešanos pie vidēja termiņa mērķrādītāja, kas ir 2 %. Tā ir arī norādījusi, ka procentu likmju normalizēšana turpināsies, ņemot vērā ekonomikas datu attīstību. Inflācijas pēdējā laika kāpumā būtiska nozīme ir bijusi piedāvājuma ierobežojumiem, un monetārās politikas īstenošanu apgrūtina atšķirīgie inflācijas līmeņi. Vienmērīga politikas nostājas transmisija visā eurozonā ir priekšnoteikums monetārās politikas uzdevuma sekmīgai izpildei.

- (7) Saskaņā ar Komisijas prognozēm eurozonas fiskālā nostāja, ko mēra kā neto primāro izdevumu izmaiņas attiecībā pret vidējo potenciālo izaugsmi, tika plānota ekspansīva 2022. gadā un 2023. gadā kopumā neitrāla, tomēr tā kļūs ekspansīva, ja tiks ieviesti papildu enerģētikas atbalsta pasākumi vai ja 2023. gadā tiks pagarināti pašreizējie pasākumi. 2023. gadā būtu jāizvairās no tādas fiskālās politikas, kas pastiprinātu pašreizējo piedāvājuma satricinājumu radīto inflācijas ietekmi, un ne valsts līmenī, ne eurozonā kopumā nav pamatoti visaptverošā veidā fiskāli stimulēt ekonomiku. Šī problēma ir īpaši aktuāla dalībvalstīm ar augstu pamatinflāciju, arī ņemot vērā nopietnās ekonomiskās un sociālās grūtības, ko rada darba ņēmēju pirktspējas krišanās, jo īpaši zema atalgojuma saņēmējiem. Turklāt fiskālajai politikai arī turpmāk vajadzētu būt piesardzīgai un būtu jāapvieno lielākas investīcijas un neto primāro kārtējo izdevumu pieauguma kontrole. Šajā sakarā paredzamais turpmākais mehānisma līdzekļu apguves un valsts finansēto investīciju pieaugums dalībvalstīs saskan ar nepieciešamību palielināt publiskās un privātās investīcijas zaļajā un digitālajā pārkārtošanā un enerģētiskajā drošībā. Vienlaikus fiskālās politikas elastība palīdzētu reaģēt uz lielu nenoteiktību un spēcīgiem negatīvas attīstības riskiem attiecībā uz ekonomikas perspektīvu, nemazinot enerģētikas pārkārtošanas stimulus. Covid-19 pandēmijas rezultātā eurozonā ir radies ļoti liels parāds, un, lai gan sagaidāms, ka valstu parāds samazināsies, tas joprojām būs ievērojami lielāks nekā pirms pandēmijas. Lai gan īstermiņa atmaksājamības riski pārsvarā ir samazinājušies, vairākās dalībvalstīs vidēja termiņa un ilgtermiņa riski joprojām ir augsti, un sagaidāms, ka procentu likmju kāpums pakāpeniski palielinās parāda slogu.

- (8) Lai reaģētu uz enerģijas cenu pieaugumu, eurozonas dalībvalsts ir veikušas ārkārtas pasākumus, kuru ietekme tiek lēsta 1,25 % apmērā no IKP 2022. gadā un līdz 1 % no IKP 2023. gadā, un gaidāmais samazinājums ir atkarīgs no enerģijas cenu attīstības un plānotās attiecīgo pasākumu izbeigšanas. Pamatojoties uz Komisijas dienestu 2022. gada rudens ekonomikas prognozi, līdz šim veiktie pasākumi ir galvenokārt vērsti uz cenu pieauguma mazināšanu, un tikai vidēji 20 % no tiem ir mērķorientēti ienākumu atbalsta pasākumi. Ir jāierobežo šādu atbalsta pasākumu fiskālās izmaksas, vienlaikus ņemot vērā to distributīvo ietekmi uz dažādām ienākumu kategorijām, ietekmi uz enerģijas pieprasījumu un investīcijām zaļajā pārkārtošanā, iespējamus vienotā tirgus izkropļojumus un negatīvo blakusietekmi uz citām dalībvalstīm. Tālab ir svarīgi vienoties par vienotu pieeju. Jo īpaši varētu izpētīt labi kalibrētu divlīmeņu enerģijas cenu noteikšanas modeli, saskaņā ar kuru neaizsargātie patērētāji gūst labumu no regulētām cenām līdz noteiktam patēriņa līmenim, un citas shēmas, ar kurām sasniedz līdzīgus mērķus, ņemot vērā valstu īpatnības. Turklāt, varētu apsvērt atbilstīgus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu spiedienam. Papildus pagaidu pasākumiem enerģētikas jomā publiskās un privātās investīcijas var palīdzēt sekmēt enerģētisko neatkarību un drošību un zaļo pārkārtošanos. Kopš globālās finanšu krīzes eurozonā ir vērojams zems privāto un publisko investīciju līmenis.

Tomēr politikas pasākumi, kas tika veikti, reaģējot uz Covid-19 krīzi, ar *NextGenerationEU* ārkārtas atbalstu ir palīdzējuši uzturēt publisko investīciju līmeni un tādējādi pozitīvi ietekmējuši potenciālo izaugsmi, īpaši dalībvalstīs ar smagāko publiskā sektora parāda slogu. Lai nodrošinātu ilgtspējīgu un kohēziju veicinošu izaugsmi un īstenotu zaļo un digitālo pārkārtošanos, ļoti liela nozīme ir turpmākām privātajām un publiskajām investīcijām, jo īpaši īstenojot atveseļošanas un noturības plānus, kohēzijas politikas programmas un nacionālos enerģētikas un klimata plānus, kas dalībvalstīm jāatjaunina līdz 2023. gada jūnijam.

- (9) Komisija 2022. gada 9. novembrī publicēja paziņojumu par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm attiecībā uz to, kā uzlabot ekonomikas uzraudzības un politikas koordinācijas efektivitāti Savienībā. Minētā paziņojuma mērķis ir noteikt vienkāršāku un integrētu makrofiskālās uzraudzības struktūru, kas nodrošinātu parāda atmaksājamību un veicinātu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Minētajā paziņojumā ietvertie galvenie elementi ir vērsti uz satvara vienkāršošanu, valstu atbildības uzlabošanu un izpildes stiprināšanu. Minētajā paziņojumā ierosināts noteikt, ka fiskālās trajektorijas tiek izklāstītas vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos, kurus ierosina dalībvalstis pārredzama un vienota Savienības satvara ietvaros. Šajos plānos, kurus pieņemtu Padome, tiktu apkopotas fiskālās, reformu un investīciju saistības, kas sekmētu parāda atmaksājamību un ilgtspējīgu izaugsmi un atspoguļotu Savienības un valsts prioritātes. Reformu un investīciju saistībām nacionālajā vidēja termiņa fiskālajā un strukturālajā plānā būtu iespējams paredzēt ilgāku fiskālo korekciju periodu.

Satvarā tiktu paturētas Līgumā noteiktās atsauces vērtības 3 % no IKP deficītam un 60 % no IKP parādam, taču tiktu izmantota izteiktāk uz riskiem balstīta uzraudzība, kas koncentrētos uz parāda atmaksājamību. Attiecībā uz makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru ir svarīgi turpināt koordinētā un līdzsvarotā veidā novērst makroekonomisko nelīdzsvarotību. Paziņojumā ir ierosināts vairāk uz nākotni vērsts satvars, kas ļautu apzināt jaunus riskus, tiklīdz tie parādās. Novērtējums par nelīdzsvarotības pastāvēšanu arī turpmāk balstītos uz trim kritērijiem – smaguma pakāpi, attīstību un politikas pasākumiem. Tomēr novērtējumā lielāka nozīme tiktu piešķirta attīstības un attiecīgās dalībvalsts politikas pasākumu kritērijiem.

- (10) Pateicoties politiskajam atbalstam Covid-19 krīzes laikā, eurozonas darba tirgus ir parādījis ievērojamu noturību. 2022. gada pirmajā ceturksnī kopējais nostrādāto stundu skaits pārsniedza pirmspandēmijas līmeni, un 2022. gada pirmajā pusē nodarbinātība turpināja augt, 2022. gada otrajā ceturksnī sasniedzot vēsturiski augstu līmeni un liekot bezdarbam kristies līdz 6,8 %, kas ir zemākais līmenis kopš euro ieviešanas. Tomēr joprojām ir iespējami uzlabojumi attiecībā uz sieviešu, jauniešu un vecāka gadagājuma cilvēku, personu ar invaliditāti un neaizsargāto grupu integrāciju darba tirgū. Sagaidāms, ka turpmāk paredzamā ekonomiskās aktivitātes mazināšanās negatīvi ietekmēs nodarbinātības izredzes – bezdarba līmenis 2023. gadā nedaudz palielināsies. Ir maz pierādījumu tam, ka Covid-19 krīze būtu izraisījusi strukturālu pasliktināšanos darba piemeklēšanas jomā.

Tomēr darba tirgos dažādās dalībvalstīs un nozarēs pastāv ievērojamas atšķirības. Kopš 2019. gada visvairāk darbvietu ir radīts informācijas tehnoloģiju un profesionālo pakalpojumu nozarēs, savukārt transporta, izmitināšanas un pārtikas nozarēs darbvietu skaits ir sarucis. Demogrāfiskās pārmaiņas, visticamāk, arī būs faktors, kas mazinās piedāvājumu eurozonas darba tirgos. Lai mazinātu pašreizējo un turpmāko prasmju nepietiekamību un atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos, būtiska nozīme būs pietiekami lielām un efektīvām investīcijām kvalitatīvā izglītībā un apmācībā visās vecuma grupās. 2022. gadā nedaudz palielinājās algu pieaugums, kā rezultātā kopumā palielinājās vienības darbaspēka izmaksas. Tomēr tas joprojām ir kopumā mērens, un saskaņā ar prognozēm tas ievērojami atpaliks no inflācijas. Prognozēts, ka reālā darba samaksa uz vienu darbinieku 2022. gadā samazināsies par 2,8 % un 2023. gadā par vēl 0,9 %, bet 2024. gadā daļēji atgūsies. Lai mazinātu risku, ka prasību par darba samaksu straujais pieaugums vēl vairāk palielina inflāciju, būtiska loma ir stabilām inflācijas prognozēm.

- (11) Vienotā tirgus un eurozonas tautsaimniecību noturības stiprināšanā būtiskas ir strukturālās reformas, tai skaitā tās, kas tiek īstenotas Eiropas zaļā kursa vai zaļo un digitālo reformu ietvaros, ko atbalsta ar mehānismu, jo īpaši pēc grozījumiem, kas ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/435¹ ieviesti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/241, lai īstenotu *REPowerEU* plānu, kas iekļauts Komisijas 2022. gada 18. maija paziņojumā. Šajā sakarā ir arī svarīgi īstenot Padomes konkrētām valstīm adresētos ieteikumus par reformām 2022. gada Eiropas pusgada kontekstā. Produktivitāti un izaugsmi var palielināt, vēl vairāk uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, tai skaitā mazinot investīciju un kapitāla pārdales šķēršļus, modernizējot publisko pārvaldi, paātrinot atļauju piešķiršanu, vienlaikus aizsargājot vidi un atceļot ierobežojošus tiesiskos regulējumus. Zaļās un digitālās pārkārtošanās panākšanai ir nepieciešams veikt reformas kopā ar investīcijām, jo īpaši lai uzlabotu energoefektivitāti, atbalstītu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, palielinātu atjaunīgās enerģijas piedāvājumu un izvēršanu, kā arī atbalstītu pārkvalificēšanos un prasmju pilnveidi. Enerģijas cenu straujais pieaugums, kas joprojām turpinās, rada spiedienu uz energoietilpīgo nozaru un mazo un vidējo uzņēmumu uzņēmējdarbības modeļiem, ietekmējot darbvietas un cilvēkkapitālu. Šajā ziņā efektīvi maksātnespējas režīmi var atbalstīt pārkārtošanos un atvieglot resursu pārdali. Maksātnespējas režīmi eurozonā joprojām ir ļoti atšķirīgi, un to efektivitātes palielināšana un spēcīgāka saskaņošana nāktu par labu ekonomiskajām korekcijām un vienotajam kapitāla tirgum.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

- (12) Banku sektors 2022. gadā kopumā izrādīja noturību. Lai gan eurozonas banku sektors kopumā ir labi kapitalizēts un kopš 2021. gada ir kļuvis rentablāks, makroekonomiskās perspektīvas krasi pasliktināšanās kopā ar augstākām procentu likmēm, kas palielina izmaksas aizņēmējiem, var izraisīt aktīvu kvalitātes pasliktināšanos. Lai saglabātu banku spēju finansēt ekonomiku, ierobežotas kredītu pieejamības apstākļos svarīga ir savlaicīga risku uzraudzība, proaktīva sadarbība ar debitoriem un aktīva ienākumus nenesošu aizdevumu pārvaldība. Kredītiestāžu noturību var vājināt strukturāli faktori, tai skaitā jaudas pārpalikums un konkurence, ko rada jauni finanšu pakalpojumu sniedzēji. Finanšu tirgos var parādīties arī citi riski. Jo īpaši lielāka risku uzcenojuma un stingrāku likviditātes nosacījumu dēļ var kristies aktīvu cenas. Drošības rezerves pieprasījumu dēļ tas var radīt vēl lielāku spiedienu papildus likviditātes spriedzei, kuru jau izjūt daži enerģētikas nozares uzņēmumi. Tāpat cieši jāuzrauga arī mājokļu un komerciālo nekustamo īpašumu tirgu reakcija uz augstākām procentu likmēm, jo zemāks pieprasījums un parādu apkalpošanas spēju pasliktināšanās var radīt lejupvērstu spiedienu uz nekustamā īpašuma cenām un akcentēt cikliskos riskus, jo īpaši eurozonas dalībvalstīs, kur mājāsaimniecību parāda līmenis ir augsts. Turklāt lielāka uzmanība jāpievērš pieaugošajiem kiberriskiem; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2554¹ stiprinās finanšu uzņēmumu noturību pret riskiem, kas saistīti ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijām. Eiropas Sistēmisko risku kolēģija 2022. gada septembrī nāca klajā ar Ieteikumu ESRB/2022/7, kurā iekļauts brīdinājums, lūdzot privātā sektora iestādes, tirgus dalībniekus un attiecīgās iestādes turpināt gatavoties negatīva riska scenārijiem.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2554 (2022. gada 14. decembris) par finanšu nozares digitālās darbības noturību un ar ko groza Regulas (EK) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 un (ES) 2016/1011 (OV L 333, 27.12.2022., 1. lpp.).

- (13) Eurogrupa 2022. gada jūnijā vienojās, ka darbā pie banku savienības nākotnes nekavējoties būtu jākoncentrējas uz banku krīzes pārvaldības un valstu noguldījumu garantiju sistēmu kopējā satvara stiprināšanu, lai tādējādi iegūtu satvaru, kas ir piemērots visu veidu bankām. Eurogrupa apņēma pēc tam pārskatīt banku savienības stāvokli un vienprātīgi noteikt iespējamās turpmākos pasākumus attiecībā uz citiem atlikušajiem elementiem, lai stiprinātu banku savienību un pabeigtu tās izveidi. Komisija ir paziņojusi, ka tā plāno 2023. gada pirmajā pusē nākt klajā ar leģislatīvā akta priekšlikumu par krīžu pārvarēšanas un noguldījumu apdrošināšanas satvaru. Izmaiņas krīžu pārvarēšanas un noguldījumu apdrošināšanas satvarā var palīdzēt uzlabot eurozonas banku sektora noturību. Komisija ir arī paziņojusi, ka 2023. gada pirmajā pusē tā iesniegs leģislatīvā akta priekšlikumu par digitālā euro izveidi un tā galveno iezīmju reglamentēšanu, attiecībā uz kuru abiem likumdevējiem būs jāpieņem lēmums. Iespējamo lēmumu par digitālā euro emisiju ECB Padome pieņemtu pēc potenciālā realizācijas posma pabeigšanas. Digitālais euro, kas papildinātu skaidro naudu, varētu sniegt vairākus ieguvumus eurozonas ekonomikai. Tas jo īpaši sekmētu ekonomikas digitalizāciju un inovāciju maksājumu jomā, vienlaikus stiprinot arī euro starptautisko nozīmi. Ieviešot digitālo euro – turklāt ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko situāciju –, varētu tikt palielināta eurozonas un Savienības ekonomiskā un finansiālā autonomija,

AR ŠO IESAKA eurozonas dalībvalstīm individuāli, tai skaitā īstenojot savus atvērēšanas un noturības plānus, un kolektīvi Eurogrupas ietvaros 2023. un 2024. gadā veikt turpmāk minētos pasākumus.

- 1) 2023. gadā atturēties no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, vienlaikus mērķorientētāk piemērojot fiskālos pasākumus, lai novērstu augsto enerģijas cenu ietekmi uz neaizsargātajām mājsaimniecībām un dzīvotspējīgiem uzņēmumiem, un saglabājot elastību, lai vajadzības gadījumā pielāgotos strauji mainīgajai situācijai. Turpināt koordinēt valstu fiskālo politiku visās dalībvalstīs, lai saglabātu parāda atmaksājamību un ilgtspējīgā veidā palielinātu izaugsmes potenciālu, tādējādi arī atvieglojot monetārās politikas uzdevumu nodrošināt savlaicīgu inflācijas atgriešanos pie ECB vidējā termiņa mērķrādītāja, kas ir 2 %. Vienoties par vienotu pieeju un jo īpaši apsvērt iespēju aizstāt visaptverošus cenu pasākumus ar labi kalibrētu izmaksu ziņā efektīvu divlīmeņu enerģijas cenu noteikšanas modeli, kas nodrošina stimulus enerģijas taupīšanai, vai citām shēmām, ar kurām sasniedz līdzīgus mērķus, ņemot vērā valstu īpatnības, kā arī apsvērt piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu spiedienam. Noteikt pienācīgi diferencētas vidēja termiņa fiskālās stratēģijas, izmantojot pakāpenisku un ilgtspējīgu konsolidāciju, kā arī investīcijas un reformas, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

- 2) Uzturēt augstu publisko investīciju līmeni un veicināt privātās investīcijas, kas ir nepieciešamas, lai palielinātu ekonomisko un sociālo noturību un atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos, tai skaitā lielāku energoefektivitāti un pārkārtošanos uz atjaunīgajiem energoresursiem. Īstenot kohēzijas politikas programmas un atveseļošanas un noturības plānus, nodrošinot savlaicīgu reformu un investīciju īstenošanu, un nodrošināt, ka plānu atjauninājumi ir mērķorientēti, ņemot vērā mainīgo ekonomikas situāciju un vienlaikus nemazinot vispārējo vērienīgumu. Veikt turpmākus pasākumus, tai skaitā izmantojot *REPowerEU* nodaļas atveseļošanās un noturības plānos un nacionālos enerģētikas un klimata plānus, lai paātrinātu enerģētikas pārkārtošanu un palielinātu Savienības enerģētisko neatkarību.
- 3) Saskaņā ar valsts praksi un ievērojot sociālo partneru lomu, atbalstīt algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu darba ņēmēju pirktspējas samazināšanos, it īpaši zema atalgojuma saņēmējiem, vienlaikus atspoguļojot vidēja termiņa produktivitātes tendences un ierobežojot sekundāro ietekmi uz inflāciju. Vajadzības gadījumā izstrādāt un pielāgot sociālā atbalsta sistēmas, lai palīdzētu mazināt enerģētikas krīzes un zaļās un digitālās pārkārtošanās ietekmi uz neaizsargātajām māsaimniecībām, un pievērsties pieaugošajam nabadzības riskam. Turpināt uzlabot aktīvo darba tirgus politiku un veikt pasākumus, lai novērstu prasmju nepietiekamību un sekmētu kvalitatīvu nodarbinātību. Nodrošināt sociālo partneru efektīvu iesaisti politikas veidošanā un stiprināt sociālo dialogu.

- 4) Nodrošināt, ka atbalsts uzņēmumiem, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuri enerģētikas krīzes dēļ izjūt finansiālo spiedienu, ir izmaksu ziņā lietderīgs, pagaidu un vērsts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem. Sniegtajam atbalstam būtu jā saglabā energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas stimuli, vienlaikus saglabājot vienlīdzīgus konkurences apstākļus un vienotā tirgus integritāti, tostarp valsts atbalsta krīzes pagaidu regulējuma ietvaros. Uzlabot uzņēmējdarbības vidi, jo īpaši veicinot konkurenci un palielinot maksātspējas sistēmu efektivitāti, lai nodrošinātu, ka tās spēj efektīvi un savlaicīgi risināt ar bankrotu un korporatīvo pārstrukturēšanu saistītus jautājumus. Veicināt progresu virzībā uz kapitāla tirgu savienību.
- 5) Uzturēt makrofinansiālo stabilitāti un ekonomikas kreditēšanas kanālus un izvairīties no finanšu sadrumstalotības riska. Uzraudzīt riskus, kas jo īpaši ir saistīti ar saspīlējumu enerģētikas nozarē, stingrākiem finanšu nosacījumiem, ieņēmumus nenesošiem aktīviem, privātā sektora parādsaistību līmeni un norisēm nekustamā īpašuma tirgos. Turpināt darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas; nākamais solis ir pašreizējā krīzes pārvaldības un noguldījumu apdrošināšanas satvara reforma. Turpināt aktīvi iesaistīties sagatavošanas darbos attiecībā uz iespējamu digitālā euro ieviešanu.

Turpmākajā darbā pie ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanas būtu jāņem vērā pieredze, kas tika gūta, izstrādājot un īstenojot Savienības visaptverošo ekonomikas politikas reakciju uz Covid-19 krīzi. Ātrs progress ekonomikas pārvaldības pārskatīšanā ir prioritāte, lai uzlabotu ekonomikas politikas koordināciju. Darbs pie ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanas būtu jāturpina, pilnībā respektējot Savienības iekšējo tirgu un ievērojot atklātību un pārredzamību pret dalībvalstīm, kas nav eurozonas dalībnieces.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs / priekšsēdētāja*
